

תקשורת בין-אישית בעולם וירטואלי

הרב אוריאל פישר

אוכלוסיית היעד: כיתות ט'–י"ב | מספר המשתתפים המומלץ: 20 | זמן: שני שיעורים

ציוד נדרש: מחשב ומקרון, מסך ורמקולים.

רציונל

"לא טוב היות האדם לבדו" – בטבעו של האדם נטבעו הצורך בקשרים בין-אישיים עם סובביו והיכולת שלו ליצור אותם. תקשורת בין-אישית, שפירושה העברה הדדית של מסרים, היא כלי חשוב ליצירת קשרים עם הסביבה וגם לשמירה על קשרים שנוצרו זה כבר. יש תקשורת מילולית, ויש – שאינה מילולית (שבה נעשה שימוש בערוצים אחרים: שפת גוף ועוד). בעבר, התקשורת הייתה נעשית לרוב פנים מול פנים, בדיבור, במבט ובמגע. עם התפתחות הטכנולוגיה, נע העולם לכיוון התקשורת הווירטואלית, ורוב התקשורת עוברת כיום דרך מסכים, מחשבים, טלפונים וכיוצא בהם. בתהליך התקשורת עשויות לקרות תקלות בשל 'רעשים' ב'ערוץ התקשורת': לעיתים מדובר ברעש פיזי שמפריע לנו לשמוע את הדברים הנאמרים לנו, ולעיתים בהפרעה מסוג אחר ('רעש' במובן המטפורי). תקלות מסוג זה עלולות לקרות בתקשורת פנים אל פנים; ובתקשורת וירטואלית המתקיימת בין אנשים שמפריד ביניהם מרחק פיזי רב – על אחת כמה וכמה. למרבה הצער תקלות מסוג זה מעוררות בעיות, אי-נעימויות ולעיתים גם סכסוכים.

מה קורה לנו היום בעידן הווירטואלי? מה קורה היום כשרוב התקשורת הבין-אישית נעשית בערוץ וירטואלי? האם ההתנהלות החדשה שנוצרה משפיעה עלינו לטובה או לרעה? גם וגם? אילו מעלות יש לתקשורת זו ואילו חסרונות? בסדנה זו נציף את האתגרים העומדים לפנינו, ומתוך כך נדגיש את חשיבותה של תקשורת פנים אל פנים.

מטרות

1. הכרה בצורך לתקשר עם זולתנו בצורה ברורה ומובנת;
2. זיהוי היתרונות והחסרונות של התקשורת הווירטואלית;
3. הבנה של הצורך בתקשורת פנים אל פנים;
4. מתן כלים להתמודדות עם הקשיים הטמונים בתקשורת הווירטואלית.

מהלך ההפעלה

שלב ראשון

שלב זה ייוחד ללימוד קטע מהגמרא במסכת נדרים סו ע"ב. ניתן להקרין את הקטע על מסך וללמוד אותו ביחד. לחלופין ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות קטנות, ולחלק לתלמידים את הקטע מודפס על דפים, ומלווה בשאלות מנחות (להלן):

ההוא בר בכל דסליק לארעא דישראל, נסיב איתתא, אמר לה: בשילי לי תרי טלפי, בשילה ליה תרי טלפי, רתח עלה. למחר אמר לה: בשילי לי גריוא, בשילה ליה גריוא. אמר לה: זילי אייתי לי תרי בוציני, אזלת ואייתי ליה תרי שרגי. אמר לה: זילי תברי יתהון על רישא דבבא. הוה יתיב בבא בן בוטא אבבא וקא דאין דינא, אזלת ותברת יתהון על רישיה. אמר לה: מה הדין

דעבדת? אמרה ליה: כך ציוני בעלי. אמר: את עשית רצון בעליך, המקום יוציא ממך שני בנים כבבא בן בוטא. הדרן עלך רבי אליעזר.

[תרגום הרב עדין שטיינזלץ זצ"ל (מאתר ספריא):

ועוד מסופר: אדם אחד בן בבל שעלה לארץ ישראל, נשא שם אישה. אמר לה: בשלי שתי עדשים, כלומר: מעט עדשים. בישלה לו בדיוק שתי עדשים. כעס עליה. למחר, כדי לתקן את הדבר, אמר לה: בשלי לי סאה, כלומר: הרבה עדשים. בישלה לו סאה, שיש בה הרבה מעבר לסעודתו של אדם. אמר לה: לכי הביאי לי שתי דלעות קטנות, שבבבל קוראים לדלעת "בוצינא". הלכה והביאה לו שני נרות, כי בארץ ישראל קראו לנר "בוצינא".

כעס ואמר לה: לכי, ושברי אותם על ראש השער. והיא לא הבינה לשון זו. באותה שעה היה החכם בבא בן בוטא יושב בשער, והיה דן דין. הלכה ושברה אותם על ראשו, שהיה שמו בבא. אמר לה: מה המעשה שעשית? אמרה לו: כך ציוני בעלי. אמר: את עשית רצון בעליך – אם כך המקום (הקדוש ברוך הוא) יוציא ממך שני בנים (כנגד שני הנרות) כבבא בן בוטא.

שאלות לדיון ולהעמקה בעקבות המעשה התלמודי

- ← איזו בעיית תקשורת מוצגת בסיפור?
- ← מהן הסיבות שגרמו להיווצרות הבעיה?
- ← איך לדעתכם היה הבעל צריך להגיב?
- ← אילו סיבות נוספות יכולות לגרום לקשיים בתקשורת?
- ← כיצד ניתן לגשר על פערים שונים (חברתיים, תרבותיים וכד')?

שלב שני

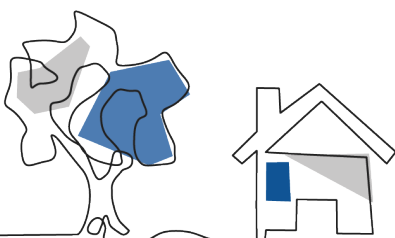
נקרין על הקיר או על מסך את תמונה של בני משפחה היושבים יחד וכל אחד עסוק במכשיר הנייד שלו (בקלות אפשר למצוא תמונות רבות ומגוונות המציגות את הרעיון).

שאלות לדיון

- ← איזה מסר מעבירה התמונה?
- ← האם תמונה זו מוכרת לכם מחייכם האישיים? תנו דוגמה.
- ← האם מציאות זו משפיעה עלינו לרעה? לטובה? כיצד?

שלב שלישי

שלב זה ייוחד לניסיון להבין את השלכות העולם הווירטואלי על התקשורת בין בני אדם. התלמידים ימנו יתרונות וחסרונות של אחד היישומים הפופולריים. אם השיעור מתקיים באמצעות 'זום', ניתן לכתוב את היתרונות והחסרונות על הלוח השיתופי של היישומון פאדלט (Padlet); הקישור יישלח למשתתפים בתיבת השיחות (צ'ט [chat]) של 'זום', והיתרונות והחסרונות שיכתבו יופיעו על הלוח לעיני כולם.

שלב רביעי

נעיין יחד בחסרונות שהועלו, והמשתתפים ינסו להציע רעיונות שיסייעו להם להתגבר על החסרונות האלה. המשתתפים ינסו גם לחשוב על דרכים שיאפשרו שימוש ביישומונים מבלי שהתקשורת הבין-אישית תיפגע ולהציע דרכים לחיזוק התקשורת הנעשית פנים אל פנים – במציאות שבה הטכנולוגיה מתפתחת, והפיתוי להשתמש בה גדול במיוחד. את הפתרונות שיוצעו אפשר לכתוב על בריסטול, ולתלות בכיתה.

להלן פתרונות אחדים לדוגמה:

- א. קביעת זמנים קצובים שבהם משתמשים בטלפונים (בשאר הזמן הטלפונים נמצאים במקום המוסכם על כולם. לדוגמה: פותחים את הטלפונים רק בהפסקת הצוהריים, ועד אז הם נמצאים בקופסה סגורה בכיתה).
- ב. מתן חלופה (אלטרנטיבה) לטלפון בהפסקות – משחקי ספורט וטורנירים, משחקי קופסה וקלפים למיניהם (התלמידים יביאו עימם לבית הספר, ואפשר כמובן שגם ביה"ס ירכוש משחקים, ויעמידם לרשות התלמידים בהפסקות).
- ג. אתגרים רוחניים וערכיים במהלך ההפסקות כאלטרנטיבה לטלפונים - לימודי אמונה, משניות וכד' מעבר לתוכנית הלימודים, חונכויות והתנדבויות עם תלמידים הזקוקים לכך וכד'. אפשר לעודד בעזרת הבטחת פרסים למצטיינים או למתמידים.

סיכום

סדנה זו נועדה לעורר מודעות להשפעה שיש לתקשורת הווירטואלית על התקשורת הבין-אישית שלנו. הסדנה כוללת לימוד, ניתוח תמונה ודיון. ניתן למצוא ברשת לא מעט סרטונים המציפים את הבעיה ולהסתייע גם בהם כדי לעורר לדיון עשיר ומפותח. בסדנה עודדנו את התלמידים להציע רעיונות להתמודדות עם הקשיים ולפיתוח התקשורת, והצענו דרכים יישומיות אחדות משלנו להתמודדות.

